

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง แม้แต่นโยบายการพัฒนาประเทศก็เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมและประชากร (รุ่ง แก้วแดง, 2541 : 37) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 6)

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเป็นช่วงรอยต่อระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 4) กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้าน คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงการอ่านออกเขียนและคำนวณได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 4)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 29) ได้กำหนดภารกิจการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้หกประการ คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารงานทั้งหกงานดังกล่าวช่วยสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันโดยเฉพาะงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของงานอื่น ๆ ทั้งนี้การบริหารทุกงานไม่มีงานใดจะหนักเท่ากับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชน เพราะเป็นงานที่มีงบประมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงเป็นงานที่ยากและสำคัญยิ่งงานหนึ่งที่ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จเพื่อให้บังเกิดผลต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542

รัฐให้ความสำคัญกับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น โดยหวังที่จะให้การศึกษเข้าถึงจิตใจของประชาชน และเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีบทบาทใน

การจัดการศึกษาร่วมกับรัฐ โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (สังข์ทอง ศรีชเรศ, 2540 : 14) ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุไว้ชัดเจนในการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 22-23) จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เท่าที่ผ่านมามหาการศึกษาไทยไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร คณะครูและผู้บริหารไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชน ทำให้โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร (ปัญญา พงศ์เพ็ชร , 2540 : 1)

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหามากมายดังรายงานการวิจัยของ บีเบ๊าะ หะยีสามะ (2540 : 21-24) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่ถูกловวงเพลิง จังหวัดปัตตานี พบว่า

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของชุมชนส่วนชุมชนก็ไม่รู้บทบาทของตนเอง การประชุมจึงไม่มีใครให้ความสนใจประกอบกับโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญเพราะได้รับการอบรมด้านการประชาสัมพันธ์น้อย การให้การต้อนรับและให้ความสำคัญระหว่างกันจึงน้อยไปด้วย
2. ด้านการให้บริการชุมชน โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมไม่น่าอยู่ จึงทำให้ชุมชนไม่ชอบเข้ารับบริการ ส่วนด้านอื่น ๆ โรงเรียนไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้ชุมชนใช้บริการและโรงเรียนไม่มีแผนหรือโครงการในการให้บริการชุมชน เพราะโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เกิดจากการวางตัวของผู้บริหารไม่เหมาะสมทำให้ชุมชนไม่ศรัทธา ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกันอีกทั้งโรงเรียนไม่มีวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน และผู้บริหารมักจะไม้อยู่โรงเรียนทำให้การร่วมกิจกรรมกับชุมชนมีน้อยมาก
3. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เกิดจากชุมชนยากจนจึงต้อง

ใช้เวลาไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัวจึงมีเวลามาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนน้อย อีกทั้งชุมชนมีความเชื่อถือศรัทธาต่อโรงเรียนน้อยทำให้ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

5. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารไม่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนและหน่วยงานอื่น อีกทั้งผู้บริหารไม่ได้พักอาศัยอยู่ในชุมชนทำให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์มีน้อย

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดังที่ ปัญญา พงศ์เพ็ชร (2540 : 68) ได้กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน ปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน เพราะผู้ที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่า 11 ปี เข้าสู่ตำแหน่งโดยผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบสามขั้นตอน คือการสอบข้อเขียน การสอบสัมภาษณ์ และวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีการเข้าสู่ตำแหน่งโดยวิธีการคัดเลือกใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งบริหาร ไม่ได้ผ่านการพัฒนามูลากรอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นผู้บริหารที่ปฏิบัติงานมานานไม่ค่อยค้นหากความรู้ในข่าวสาร เทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ค่อนข้างต่ำ ส่วน สิริ พีระประภา (2534 : 168) กล่าวว่าผู้ที่ทำงานมาแล้วน้อยกว่า 10 ปี ได้พบเห็นการทำงานมาบ้างแล้วประกอบกับเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงานต้องการความก้าวหน้าทางราชการจึงต้องการแสดงตนให้เป็นที่ยอมรับทางสังคม ส่วนผู้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 10 ปี ก็จะอยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งและเงินเดือนที่สูงจึงไม่มีความต้องการทำงานมากนัก เนื่องจากทำงานมานานแล้วและมีความอ่อนล้าในการทำงาน

ส่วนอีกด้านหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคือขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ดังที่ ศิลปชัย ผลกล้า (2540 : 68) ได้วิจัยพบว่าขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันทำให้การบริหารงานต่างกัน เพราะผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกันมีทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวัสดุครุภัณฑ์ หรืออาคารสถานที่ทำให้ปัญหาในการใช้ทรัพยากรเพื่อการบริหารงานแตกต่างกัน ซึ่งการขอความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถสนองตอบได้ทุกครั้งที่มีการร้องขออันเนื่องมาจากขีดจำกัดของทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมถึงเวลาที่อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนด้วย ส่วนอรัญ ก้าวพานิช (2535 : 135) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากถ้าให้ความสนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่จะได้รับการยกย่องจากสังคมมากกว่าการให้การสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนความคิดเห็นของ มนัส สุวรรณชาติ (2541 : 89) โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในเมือง ผู้ปกครองค่อนข้างมีความพร้อมและฐานะดีส่วนโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ผู้ปกครองมีฐานะ

ยากจนและไม่ค่อยเข้าใจระบบการศึกษาจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียนมากนัก

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น อีกทั้งประสบการณ์การดำรงตำแหน่งที่ต่างกันก็เป็นผลให้การปฏิบัติงานแตกต่างกันเพราะผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยเป็นกลุ่มที่ผ่านกระบวนการสรรหาที่เข้มข้นกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก ส่วนขนาดของโรงเรียนที่ต่างกันก็ส่งผลให้การปฏิบัติงานต่างกันด้วยเนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมกว่าโรงเรียนขนาดเล็กในทุกด้าน

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเนื่องจาก ความแตกต่างด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียถึง 6 อำเภอและประชากรร้อยละ 82 นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันและใช้ภาษาไทยประหนึ่งภาษาต่างประเทศ จึงทำให้มีปัญหาในการสื่อสารเป็นอย่างมากประกอบกับครูมาจากท้องถิ่นอื่นพูดภาษามลายูไม่ได้ อีกทั้งประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจก็ยากจน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินก็เป็นปัญหาที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการจัดการศึกษา(สุนิตย์ สุวรรณฉวี, 2534 :5 - 6) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มวิชายังไม่น่าพอใจโดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีกทั้งยังมีอัตราการตกซ้ำชั้นสูงโดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราสูงถึงร้อยละ 21.80 และนักเรียนออกกลางคันในปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,270 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส, มปป. : 2 - 6)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส เพื่อทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

1 วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5. ปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน
6. ประสิทธิภาพในการดำรงตำแหน่งที่ต่างกันกับขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

2 ความสำคัญและประโยชน์

ผลการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารระดับนโยบายสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบความแตกต่างของสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสิทธิภาพในการดำรงตำแหน่งต่างกันทำให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบรรจุแต่งตั้งฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีปัญหาน้อยลง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ทำให้ทราบความแตกต่างของสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันทำให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบรรจุแต่งตั้งฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับขนาดของโรงเรียนทำให้การบริหารงานมีปัญหาน้อยลงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ทราบความแตกต่างของสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสิทธิภาพการดำรงตำแหน่งต่างกันกับขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน ทำให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบรรจุแต่งตั้ง อบรม สัมมนา ผู้บริหารให้เหมาะสมกับประสิทธิภาพและขนาดของโรงเรียน
5. ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 29 - 30) ได้แก่

- 1.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 1.2 การให้บริการชุมชน
- 1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 1.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2543 จำนวนทั้งสิ้น 347 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาอาศัยการสุ่มโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 186 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษาไว้ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

3.1.1 ประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง

3.1.1.1 ตั้งแต่ 10 ปี ลงมา

3.1.1.2 มากกว่า 10 ปี

3.1.2 ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ขนาด

3.1.2.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 199 คน ลงมา

3.1.2.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 200 – 299 คน

3.1.2.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คน ขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้ขอบข่ายงาน 5 ด้าน คือ

3.2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3.2.2 การให้บริการชุมชน

3.2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3.2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

3 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

- 1. สภาพ** หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบัน ในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- 2. ปัญหา** หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- 3. ชุมชน** หมายถึง กลุ่มประชากรที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่บริการของโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละโรงเรียน โดยที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาให้บริการความรู้แก่ชุมชน
- 4. หน่วยงานอื่น** หมายถึง หน่วยงานหรือ องค์กร ต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่ตั้งอยู่ในชุมชนและนอกชุมชน เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน สหกรณ์หมู่บ้าน อำเภอ อนามัย พัฒนาชุมชน เป็นต้น
- 5. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน** หมายถึง กิจกรรมหรือภารกิจ การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกัน ภายใต้ขอบข่ายงาน 5 งาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

6. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนในชุมชน ได้แก่ การประชุมผู้ปกครองหรือกรรมการสถานศึกษา การจัดป้ายนิเทศ การส่งผลงานครูและนักเรียนไปแสดงในสถานที่ต่าง ๆ การจัดงานในวันสำคัญต่าง ๆ จัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารของชุมชน การจัดเสียงตามสาย จัดทำเอกสาร จดหมายข่าว วารสารแผ่นปลิว สิ่งพิมพ์ ออกพบปะเยี่ยมเยียนชุมชน และการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นต้น

7. การให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนให้ชุมชน ตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนดำเนินการได้ ได้แก่ การให้คำแนะนำปรึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ การให้บริการทางวิชาการ ให้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ บริการห้องสมุด ข่าวสาร การนำนักเรียนออกพัฒนาชุมชน ให้หน่วยงานอื่นใช้อาคารและอุปกรณ์เพื่อบริการแก่ชุมชน การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน เป็นต้น

8. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การให้บุคลากรของโรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น ได้แก่ การจัดให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริการสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ การพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และ กิจกรรมส่วนบุคคลในชุมชนตามวาระอันควร เป็นต้น

9. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง การให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านใดแต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่สามารถให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ได้แก่ กิจกรรมวันเด็ก วันแม่และวันสำคัญต่าง ๆ การเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน กิจกรรมการบริหาร การยอมรับข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการอาหารกลางวัน การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ในชุมชน และกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น

10. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรมศาสนา ร่วมกับชุมชน การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนและหน่วยงานอื่น การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า การปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในชุมชน

การเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นเกียรติในโอกาสต่าง ๆ และการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

11. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส

12. ประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ผู้บริหาร คือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หรือรักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งหรือหลายโรงเรียนรวมกัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ตั้งแต่ 10 ปี ลงมา และ มากกว่า 10 ปี

13. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ความเล็กใหญ่ของโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็กมีนักเรียนตั้งแต่ 199 คน ลงมา ขนาดกลางมีนักเรียนตั้งแต่ 200-299 คน และขนาดใหญ่มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป